

## NORMANNSGRAN

### ALM. KÅRET BEVOKSNING, F.526 OG F.527

#### ‘TVERSTED’

STED: Afd. 599d og 623c, Tversted Klitplantage, Nordjyllands Statsskovdistrikt

FRØKILDE: Alm. kåret bevoksning, 0,7 ha (F.526) og 1,9 ha (F.527)

ANLAGT: 1905

EJER: Nordjyllands Statsskovdistrikt

#### ANVENDELSE:

*Frøet fra bevoksningerne forventes at have tilsvarende egenskaber som udgangsmaterialet (Georgien). Bevoksningerne stammer fra direkte import ( = første generation i Danmark). Det betyder, at der ikke forekommer hybrider (ædelgran/Nordmannsgran) i selve bevoksningen. Risikoen for bestøvning fra omkringliggende ædelgranbevoksninger var forholdsvis stor indtil 1992; men er i dag beskeden, fordi ædelgran i de nærmeste bevoksninger er blevet fjernet.*

*Materialet er sent udspringende. Det ser i praksis ud til at give gode juletræsudbytter - også på de lettere jorder.*

#### SÆRLIGE EGENSKABER

De efterfølgende vurderinger er baseret på praktiske erfaringer, samt på proveniens- og afkomsforsøgene.

**Udspringstidspunkt:** Udspringsundersøgelser i planteskolen (2/2-planter) viser, at Tversted-afkommene er **sent udspringende**, d.v.s. samtidig med eller senere end Ambrolauri-proveniensen.

**Juletræer:** Tidligere har afkommet i forskellig grad været ‘inficeret’ med hybrider; men i dag vil der sandsynligvis kun forekomme ubetydelige mængder af hybrider (se bagside).

**Klippegrønt:** Erfaringerne er begrænsede; men materialet formodes at have tilsvarende kvalitet som udgangsmaterialet, evt. lidt forbedret som følge af en målrettet selektion.

#### FRØFORSYNING

Der har i de senere år været god og regelmæssig frøsætning. Henvendelse til Statsskovenes Planteavlstation, telefon: 49 19 02 14.



**F.526. Træerne er sat på stor afstand.**

Praktisk eksempel fra Gravlunde Plantage øst for Nibe (ved Helge Jacobsen Tostrup ApS, Kammerherrevej 12, 9240 Nibe, tlf.: 98 34 14 33):

I foråret 1990 tilplantedes 9,4 ha med 2/2 Nordmannsgran. Planterne stammede fra Tversted F.527 (afd. 623c). Lokaltiteten er noget vindudsat, og jorden er forholdsvis let. Kulturen indeholdt 1-1½ % hybrider, som blev fjernet i 1995.

I 1996 (6 år efter plantninger) er alle træer over 1,75 m (ca. 10.000) afmærket til juletræs salg. Kvalitetsfordelingen er 78 % prima og 22 % sekunda.



## FRØKILDEN:

**Udgangsmaterialet:** Den præcise oprindelse til materialet er ukendt. Det er dog altovervejende sandsynligt, at det *stammer fra Georgien (evt. Borshomi-området)*, idet Løfting (Det Forstlige Forsøgsvæsen 1973, nr. 33, side 303-326) vurderer, at frøimporter indtil 1904 var baseret på frø fra dette område.

**Hugstbehandling:** Det er næppe sandsynligt, at der er blevet hugget juletræer i bevoksningerne. På et tidspunkt blev der tyndet ud for at skaffe klippegrønt til kirkegården i Skagen.

Klippegrøntet i afd. 599d (F.526) var af meget fin kvalitet, og det blev i midten af 1970'erne besluttet at lystille bevoksningen med henblik på selvfornyelse. Derfor fremtræder bevoksningen i dag som meget åben.

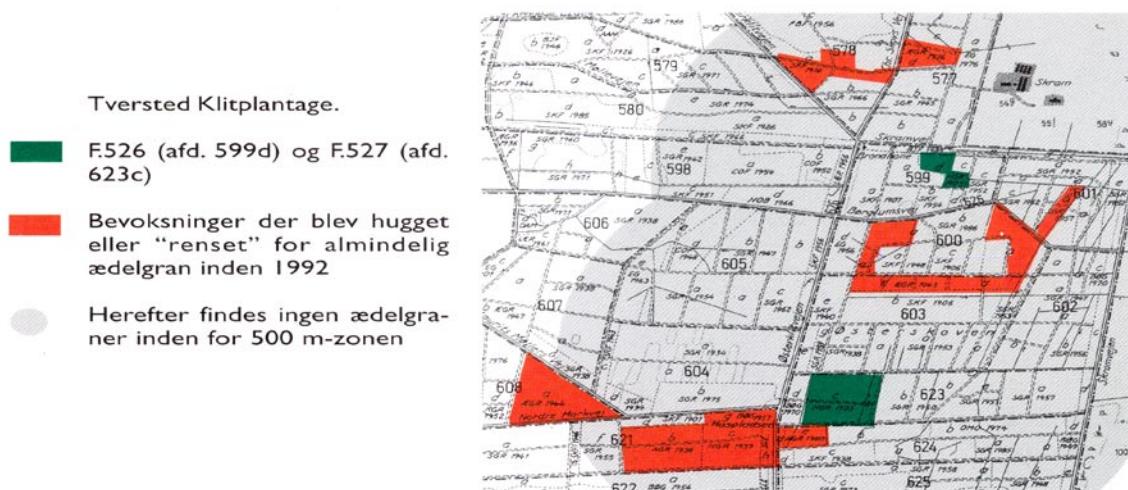
Afd. 623c blev 'opdaget' og senere kåret (1985), idet den viste sig at være ophav til en meget flot bevoksning på Linå Vesterskov. I afd. 623c (F.527) er der fulgt en mere traditionel hugst. I forbindelse med den seneste frøindsamling (1996) (hvor de enkelte træer blev vurderet fra lift) blev der i F.527 foretaget borthugst af de dårligste klippegrønttyper.

**Isolering:** På kåringsstidspunktet fandtes ædelgranindblandinger i en del af de nærliggende bevoksninger. Der forekom da også forholdsvis ofte hybrider i afkommet. Kåringsudvalget udarbejdede en plan for fjernelse af alle ædelgraner i de nærmeste bevoksninger (inden for en 500 m - zone). Planen blev gennemført, og *de sidste ædelgraner blev fjernet i efteråret 1991* (se kort), d.v.s. at frø indsamlet i 1992 og senere formentlig er 'ren' Nordmannsgran eller har meget ringe hybrid-indblanding.

**Afprøvning:** Afkom høstet før 1991 indgår i flere forsøg. Frø *høstet efter 1991* indgår alene i et afkomsforsøg, som er plantet i 1997. Disse forsøg er opgjort i 2003, og resultaterne danner grundlag for vurdering af frøkilderne



Markering af +træer i F.526.



## FLERE OPLYSNINGER

Kontakt FSL, Statsskovenes Planteavlstation eller Nordjyllands Statsskovdistrikt.